Waarom goede mensen gevaarlijk zijn

Thijs Launspach

Waarom goede mensen gevaarlijk zijn

Een psychologie van het kwaad

2026 Prometheus Nieuw Licht Amsterdam

Het hierin opgenomen fragment uit *Goed en kwaad in de westerse wereld* van C.G. Jung (verschenen bij Lemniscaat, 1984) is vertaald door Pety de Vries-Ek.

Alle rechten voorbehouden. Tekst- en datamining van (delen van) deze uitgave is uitdrukkelijk niet toegestaan.

© 2026 Thijs Launspach
Omslagontwerp DPS Design & Prepress Studio
Zetwerk Elgraphic
www.uitgeverijprometheus.nl
ISBN 978 90 446 5800 2

Inhoud

VOORAF 7
Nieuw Licht

DE VRAAG 11
Hoe moeten we omgaan met het kwaad in onszelf?

HET PAMFLET 15
Thijs Launspach
Waarom goede mensen gevaarlijk zijn

HET FRAGMENT 89
Carl Gustav Jung
'De strijd met de schaduw'
Uit: *Goed en kwaad in de westerse wereld*

DE DENKERS 107

DE BEDENKERS 109

VOORAF

Nieuw Licht

Groningen, Amsterdam, 29 juli 2026

Het publieke debat is de afgelopen jaren ingrijpend veranderd. De platforms waarop we met elkaar spreken, bepalen wat zichtbaar wordt, welke stemmen worden gehoord en welke emoties zich het snelst verspreiden. Of het nu gaat om de discussies over identiteit, klimaat, oorlog, migratie of sociale rechtvaardigheid: vaak lijkt het publieke gesprek eerder posities tegenover elkaar te zetten dan ruimte te maken voor twijfel, nuance en gesprek. De digitale versnelling van het publieke leven was voor ons de belangrijkste drijfveer voor NIEUW LICHT, een filosofische pamfletreeks waarin de eeuwenoude denktraditie wordt verbonden met de vragen en spanningen van onze tijd.

Als uitgangspunt voor ieder pamflet leggen we een hedendaagse denker een vraag voor die al eerder werd gesteld in een klassiek geworden

tekst. Niet als een antwoord dat opnieuw moet worden opgegraven, maar als een kritische stem uit een andere tijd, geschreven vanuit een andere politieke en maatschappelijke werkelijkheid. Filosofie ontstaat immers niet alleen uit de behoefte om nieuwe antwoorden te vinden, maar ook uit het vermogen om oude vragen opnieuw te stellen.

Zo zouden we met Simone de Beauvoir (1908-1986) en haar *Tweede sekse* in het achterhoofd kunnen vragen hoe vandaag de dag 'de vrouw vrouw wordt'. We kunnen de opvattingen over politiek en oorlog van Carl von Clausewitz (1780-1831) herzien in een tijd ver voorbij de vredesmissies, en midden in een nieuw geopolitiek spanningsveld, waarbij oorlog niet alleen politiek met andere middelen is, maar ook oorlog zelf met andere middelen wordt gevoerd. Of we kunnen ons afvragen wat Johan Huizinga (1872-1945) had gezegd over doping, matchfixing en het mondiale spektakel waarin sport, politiek en commercie steeds nauwer met elkaar verbonden raken.

De onderwerpen van NIEUW LICHT worden ingegeven door het maatschappelijk belang, maar ook door onze eigen persoonlijke preoccupaties. Het liefst zouden we ze allemaal zelf schrijven,

maar behalve dat één mens niet alles kan doen, zien anderen soms scherper wat wij zelf over het hoofd zien. Hun kennis, ervaring en positie openen nieuwe perspectieven. Meerstemmigheid is zodoende de motor van deze filosofische pamfletreeks.

Voor u ligt de tweeëndertigste editie. Dat deze u moge verheffen!

Frank Meester en Coen Simon

DE VRAAG

Hoe moeten we omgaan met het kwaad in onszelf?

Beste Thijs,

Ooit was het bon ton om nogal pessimistisch te zijn over de mens en te beweren dat onder een dun laagje beschaving een donkere inborst schuilgaat. Zodra dat laagje breekt, slaat de mens aan het plunderen en moorden. Inmiddels is er een tegenreactie gaande. Die benadrukt juist dat mensen socialer en behulpzamer zijn dan lange tijd werd gedacht. In noodsituaties blijken mensen bijvoorbeeld vaak bereid om anderen te helpen zonder hun eigen belang voorop te stellen.

Zouden de meeste mensen dan werkelijk deugen? Als we het nieuws volgen, is dat moeilijk vol te houden. Polarisatie neemt toe, groepen keren zich steeds scherper tegenover elkaar en wereldwijd zien we oorlogen, geweld en onverdraagzaamheid. Tegelijkertijd blijken wij men-

sen goed in staat om het kwaad vooral buiten onszelf te plaatsen. Slechte mensen, dat zijn de anderen: extremisten, domrechts, zuurlinks, antivaxers, wappies, wokies, multinationals of wie zich ook maar aan de andere kant van onze eigen overtuigingen bevindt.

Wat ondertussen wel duidelijk lijkt, is dat wij mensen niet alleen graag goed willen zijn, maar ook graag willen laten zien dat we goed zijn. We posten op sociale media over de goede doelen die we steunen, ventileren de juiste meningen en wijzen aan wat er mis is met anderen. Daar is op zichzelf niets mis mee. Morele verontwaardiging kan nodig zijn om misstanden als seksisme, racisme of onveilige werksituaties zichtbaar te maken en aan te pakken. Maar het roept ook een ongemakkelijke vraag op: herkennen we in onze strijd tegen het kwaad nog wel onze eigen minder fraaie motieven?

Misschien is dat wel een van de moeilijkste opgaven van het mens-zijn: erkennen dat we een dubbel wezen zijn. Dat we in staat zijn tot compassie en solidariteit, maar ook tot zelfbedrog, agressie en uitsluiting. De vraag is daarom niet alleen of mensen goed of slecht zijn, maar of we in staat zijn onze eigen schaduwkant onder ogen te komen.

Wat denk jij, Thijs: is het verstandig om onze donkere kanten te onderzoeken? Of hebben we juist een zekere blindheid voor onszelf nodig om goed te kunnen functioneren? Is het vermogen om het kwaad in onszelf te ontkennen misschien geen zwakte, maar een noodzakelijke overlevingsstrategie?

Het werk van Carl Gustav Jung (1875-1961) wordt binnen de psychologische wetenschap vaak met scepsis bekeken. Zijn ideeën over het onbewuste, archetypen en de schaduw zouden te weinig wetenschappelijk zijn. Tegelijkertijd is zijn werk een indringende poging om te begrijpen hoe mensen omgaan met hun eigen duistere impulsen en waarom zij die zo vaak buiten zichzelf plaatsen.

Misschien moeten we Jung daarom opnieuw serieus nemen. Kan zijn werk ons helpen om beter te begrijpen wat er in onszelf gebeurt wanneer we het kwaad vooral bij anderen herkennen? En kan het ons leren om niet alleen naar de wereld om ons heen te kijken, maar ook naar de minder aangename kanten van onszelf?

Zou jij *Goed en kwaad in de westerse wereld* van Jung nog eens willen lezen en onderzoeken of en hoe zijn ideeën ons kunnen helpen bij de vraag naar het kwaad in onszelf?

Wij denken dat jij daar uitermate geschikt voor bent, uiteraard omdat je psycholoog bent en bekend bent met het werk van Jung, maar ook omdat je als schrijver, columnist en docent psychologische inzichten steeds weet te verbinden met bredere maatschappelijke vragen en met jezelf.

Wij kijken uit naar je antwoord.

Met een vriendelijke groet,

Coen en Frank

HET PAMFLET

Waarom goede mensen gevaarlijk zijn

Een psychologie van het kwaad

Ik ben 37 en het is een paar dagen voor oudjaar. Mijn zoon van anderhalf ligt nét te slapen – hij was vanavond erg onrustig. Mijn dochter is net een paar dagen oud en nog kwetsbaar. Voor het huis hoor ik enorme knallen. In onze stad geldt een vuurwerkverbod, maar kennelijk houdt men zich daar niet aan. Ik sprint naar buiten, in de volle overtuiging dat ik de jongens die het vuurwerk hebben afgestoken een enorme rotschop zal geven. Eenmaal buiten zie ik niemand – blijkbaar zijn de jongens al snel doorgefietst.

Ik ben acht en sta op het schoolplein. Daan, de jongen die me al jaren pest en zeker een kop groter is dan ik, duwt me met mijn rug tegen de grote eik naast het voetbalveldje. Hij moet er erg om lachen. Wanneer ik me uit zijn greep heb verlost doe ik wat ik al die jaren heb nagelaten:

ik pak van de grond een tak en sla hem er hard mee in zijn gezicht. Hij druipt af. Later die dag, als ik thuis ben, wordt er aangebeld. Mijn vader doet open. De moeder van Daan komt verhaal halen: hoe haal ik het in hemelsnaam in mijn hoofd om haar zoon te slaan?

Ik ben elf en ik ben uit spelen bij een vriendje. Hij woont in een villa met zwembad. Hij heeft een spelcomputer en een discman. Voor ik naar huis ga zie ik op weg naar beneden die discman ergens op de trap liggen, daar kennelijk achtergelaten. Ik kijk om me heen, en als ik niemand zie, prop ik hem tussen de spullen in mijn tas.

Ik ben veertien en zit op de bank in de woonkamer. Het is een woensdagmiddag en mijn beide ouders zijn thuis. Dit is het moment: ik deel mijn ouders trillend en met droge mond mee dat ik heb besloten te beginnen met roken. Het lijkt me stoer, en ik schat in dat het me een bepaald soort ruwe charme zal geven die ik voor mijn gevoel goed kan gebruiken. Mijn ouders zijn niet onder de indruk van het idee.

Ik ben zeventien en mijn hart is voor het eerst gebroken. Mijn Grote Liefde is een jaar ouder en